

- PUSCH J. & GÜNTHER K. F. 2009. *Orobanchaceae* (Sommerwurzgewächse). – W: G. HEGI (red.), *Illustrierte Flora von Mitteleuropa* Bd. 6/1A, Lieferung 1. s. 99. Weissdorn-Verlag, Jena.
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dn. 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną. Dziennik Ustaw Nr 168 (2004), poz. 1764.
- RUMSEY J. & JURY S. L. 1991. An account of *Orobanche* L. in Britain and Ireland. – *Watsonia* 18: 257–295.
- TYSZKOWSKI M. 1993. Zaraza żółta *Orobanche flava* w Sudetach. – *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 49(2): 87–89.
- UHLICH H., PUSCH J. & BARTHEL K. J. 1995. Die Sommerwurzen Europa: Gattung *Orobanche*. s. 235. Westarp-Wiss., Magdeburg.
- WAYDA M. 2001. Rośliny naczyniowe północnej części Okręgu Radomyskiego (Kotlina Sandomierska). – *Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. Pr. Bot.* 36: 1–117.
- WERBLAN-JAKUBIEC H. (red.) 1991. Przewodnik po Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego. s. 203. UNIWA, Warszawa.
- WYKAZ GATUNKÓW FLORY POLSKI NIŻOWEJ, 1977. Manuskrypt przygotowany przez mgr Pelagię Podlecką (informacja ustna dr Janiny Andrearczyk).
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZÁZVORKA J. 1999. Zarazá rusá (*Orobanche flava*) v Krkonoších. – *Butterbur Broomrape (Orobanche flava) in the Giant Mts.* – *Opera Corcontica* 36: 215–218.
- RENATA PIWOWARCZYK, Zakład Botaniki, Instytut Biologii, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, ul. Świętokrzyska 15, PL-25-406 Kielce; e-mail: renka76wp.pl
- IZABELLA KIRPLUK, Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego, ul. Al. Ujazdowskie 4, PL-00-478 Warszawa; e-mail: ikirpluk@biol.uw.edu.pl

Przyjęto do druku: 31.01.2011 r.

Nowe stanowisko *Carlina onopordifolia* (Asteraceae) na Wyżynie Miechowskiej

Carlina onopordifolia Besser (dziewięciśł popłocholistny) jest gatunkiem o zasięgu ograniczonym do południowo-wschodniej Polski i zachodniej Ukrainy. Obecnie znanych jest w Polsce zaledwie kilka stanowisk tego gatunku położonych na terenie Niecki Nidziańskiej, Wyżyny Lubelskiej, oraz Polesia Wołyńskiego (POZNAŃSKA & KAŻMIERCZAKOWA 2001; KAŻMIERCZAKOWA 2004; CIEŚLAK i in. 2009). Gatunek w całym swoim zasięgu jest silnie zagrożony, został wpisany do polskiej „czerwonej księgi” z kategorią narażony na wyginięcie (VU) (POZNAŃSKA & KAŻMIERCZAKOWA 2001) i na „czerwoną listę” jako narażony (V) (ZARZYCKI & SZELĄG 2006). Z Wyżyny Miechowskiej gatunek ten podawany był jak dotychczas z terenu rezerwatu „Wały” i jego sąsiedztwa, ponadto został reintrodukowany na dwa stanowiska zastępcze: w rezerwacie „Dąbie” oraz na wzgórzu koło wsi Raclawice (KAŻMIERCZAKOWA 2004; DENISIUK i in. 2009).

W maju 2010 r. odnaleziono nowe stanowisko *Carlina onopordifolia* na Wyżynie Miechowskiej. Znajduje się ono w pobliżu miejscowości Rzeżuśnia (gm. Miechów, powiat miechowski). *C. onopordifolia* rośnie tu na stromym zboczu wzgórza o ekspozycji SSE na wysokości około 325 m n.p.m. (50°20'N, 19°59'E). W siatce kwadratów ATPOL stanowisko znajduje się w kwadracie EF30.

Odnaleziona populacja jest niewielka, naliczono 14 okazów i odnaleziono 2 ubiegłoroczne kwiatostany. Podczas kontroli stanowiska w sierpniu 2010 nie stwierdzono okazów kwitnących. Populacja skupia się w dolnej części zbocza i zajmuje powierzchnię około 10 m². Zbiorowisko w którym rośnie *Carlina onopordifolia* to płat murawy kserotermicznej. Poniżej zamieszczono zdjęcie fitosocjologiczne wykonane na odkrytym stanowisku. Nazwy roślin przyjęto wg MIRKA i in. (2002).

Data: 23.05.2009, nachylenie: 30°, ekspozycja: SSE, pokrycie w warstwach: B (krzewów) – 0%, C (roślin zielnych) – 55%, powierzchnia zdjęcia 100 m².

Inula ensifolia 3.4, *Melampyrum arvense* 2.2, *Peucedanum oreoselinum* 1.1, *Sanguisorba minor* 1.1, *Aster amellus* +, *Campanula sibirica* +, *Carlina onopordifolia* +, *Chamaecytisus ruthenicus* +, *Crataegus monogyna* +, *Dactylis glomerata* +, *Euphorbia cyparissias* +, *Onobrychis viciifolia* +, *Polygala comosa* +, *Ranunculus bulbosus* +, *Rosa* sp. +, *Salvia pratensis* +, *Tanacetum corymbosum* +.

Wydaje się, że w chwili obecnej największym zagrożeniem dla odkrytego stanowiska *Carlina onopordifolia* są naturalne procesy sukcesji prowadzące do zarastania muraw przez krzewy i drzewa. W górnej części opisywanego zbocza znaczne fragmenty muraw zostały silnie zarośnięte przez *Prunus spinosa* oraz głogi *Crataegus* sp. Ze względu na fakt, iż *C. onopordifolia* jest w Polsce gatunkiem bardzo rzadkim i zagrożonym, stanowisko w Rzeżuśni powinno zostać objęte ochroną w formie użytku ekologicznego.

Podziękowania. Serdecznie dziękujemy Panu dr. hab. Zbigniewowi Szelałagowi za cenne rady przy redagowaniu niniejszej notatki.

Summary. New locality of *Carlina onopordifolia* (Asteraceae) in Wyżyna Miechowska Upland. *Carlina onopordifolia* Besser is a very rare species in Poland. It is classified to the group of the vulnerable taxa (VU). In the year 2010, a new locality of *C. onopordifolia* was found in Wyżyna Miechowska Upland (South-Central Poland), within ATPOL grid square EF30.

LITERATURA

- CIEŚLAK E., CIEŚLAK J. & PAUL W. 2009. Nowe stanowisko *Carlina onopordifolia* (Asteraceae) na Wyżynie Lubelskiej. – *Fragm. Flor. Geobot. Polonica* **16**(2): 433–438.
- DENISIUK Z., CHMURA D. & ADAMSKI P. 2009. Perspectives of the protection of *Carlina onopordifolia* Besser in Poland. – *Rocz. Akad. Roln. Pozn.* **388**, Bot.-Stec. **13**: 23–27.
- KAŹMIERCZAKOWA R. 2004. *Carlina onopordifolia* Besser, Dziewięciśł popłocholistny. – W: B. SUDNIK-WÓJCIKOWSKA & H. WERBLAN-JAKUBIEC (red.), *Gatunki roślin. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny* **9**, s. 96–99. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H. ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), *Biodiversity of Poland* **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.

- POZNAŃSKA Z. & KAŻMIERCZAKOWA R. 2001. *Carlina onopordifolia* Besser – Dziewięciśł popłocholistny. – W: R. KAŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, s. 381–382. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland, s. 9–20. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.

BOGUSŁAW BINKIEWICZ, *Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków; e-mail: bbinkiewicz@poczta.fm*

KAMILA BINKIEWICZ, *Tczyca 183, PL-32-250 Charsznica; e-mail: blaszczykiewicz@poczta.fm*

Przyjęto do druku: 08.03.2011 r.

Nowe stanowisko *Staphylea pinnata* (Staphyleaceae) w okolicy Woli Lubeckiej na Pogórzu Ciężkowickim (Karpaty Zachodnie)

Staphylea pinnata L. (kłokoczka południowa) reprezentuje podelement subśródlądowo-morski (MEUSEL i in. 1978; ZAJĄC & ZAJĄC 1997). W Polsce osiąga północną granicę swojego ogólnego zasięgu; najliczniej rośnie w Karpatach, rzadka jest na Śląsku oraz na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej (ZAJĄC & ZAJĄC 1997, 2001). Większość, ze znanych aktualnie w Karpatach Polskich 120 stanowisk tego ściśle chronionego gatunku, występuje dopiero na wschód od rzeki Wisłoki (TOWPASZ 1987; ZAJĄC & ZAJĄC 2001; OKLEJEWICZ i in. 2008). Na Pogórzu Ciężkowickim rośnie rzadko. W trakcie wieloletnich badań znaleziono ją zaledwie na 12 stanowiskach (KORNAŚ i in. 1996).

Nowe stanowisko znajduje się na górze Kokocz (441 m n.p.m.) i zostało potwierdzone przez autorkę w maju 2009 r., w oparciu o informacje uzyskane od mieszkańców Woli Lubeckiej. Kłokoczka południowa rośnie tu w podszczytowej części wzgórza, w lesie grabowo-dębowym (*Tilio-Carpinetum*). Podczas inwentaryzacji w terenie stwierdzono około 120 okazów tego krzewu. Omawiane stanowisko (zlokalizowane w kwadracie EF 7840 sieci ATPOL) wypełnia lukę w występowaniu *Staphylea pinnata* na Pogórzu Ciężkowickim (Ryc. 1). Najbliżej położone stanowiska, podawane w opracowaniu flory tego terenu, to: m. Łękami Dln. a Pogwizdowem (EF 7910) i Dęborzyn (EF 7943) (KORNAŚ i in. 1987).

W opisywanym lesie, oprócz kłokoczki, rośnie również kilka innych roślin ściśle chronionych. Na uwagę zasługują zwłaszcza liczne okazy kwitnącego w koronach drzew bluszczu *Hedera helix*. W runie leśnym rosną też: *Daphne mezereum* i *Epipactis helleborine*. Natomiast na śródleśnych mokradłach spotyka się *Equisetum telmateia*. Zanotowano tu także kilka roślin częściowo chronionych. Są to: *Asarum europaeum*, *Frangula alnus*, *Galium odoratum* i *Primula elatior*.

Opisany teren znajduje się w strefie Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego. Jednak ze względu na obecność rzadkiej w tej części Pogórza kłokoczki południowej i innych gatunków ściśle chronionych należałoby uznać go za użytek ekologiczny. Tym